

9e JAARGANG
NUMMER 10
NOVEMBER 1973

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

++++
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT +
+ HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF. +
+ BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF +
+ MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN +
+ HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER +
+ GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE- +
+ GRIP. +
++++

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd
aan de problemen
van de zelfstandige
arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE
bijdragen

Red. en am.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam-W.
Postgiro 307695

D E L A N G E M A R S I N D E R E G E N

In de eerste week van september rijpte bij het actiecomité van de nog altijd in strijd staande LIP-arbeiders - en v o o r a l in kringen buiten dat comité die er voortdurend op uit waren het te doordringen met bepaalde politieke opvattingen en illusies - het idee om een "mars naar Besançon" te organiseren. Wat de initiatiefnemers - leden van de uiterst kleine en zogenaamd linkse PSU, p l a a t s e l i j k kader van de vakcentrale CFDT en enkele burgers van de stad - zich als het effect van een dergelijke mars hebben voorgesteld willen wij hier buiten beschouwing laten. Ieder van hen zal wel iets anders in gedachten hebben gehad en datzelfde geldt uiteraard voor diegenen, die er op de vastgestelde datum van de 29ste september aan hebben deelgenomen. Maar het zijn niet die v o o r s t e l l i n g e n die de mars voor ons interessant maken. Waaraan de "mars naar Besançon" zijn betekenis ontleent, dat is niet datgene wat zij die marcheerden m e e n d e n te doen, maar dát wat zij onbedoeld gedaan hebben: het blootleggen van de onoverbrugbare tegenstelling tussen de wereld der arbeiders en die van de vakbeweging 1). Men zal dat beamen bij lezing van het ons toegezonden verslag van een deelnemer, dat - vinden wij - voorál zo onthullend is, doordat zijn beschrijving van de mars in de allereerste plaats een beschrijving is van hetgeen er gedaan werd om de mars te doen mislukken. Wij geloven dat de schildering zo duidelijk is, dat zij verder geen commentaar behoeft. Wij geven derhalve de bewuste verslaggever hier het woord.

+ +
+

"..... In Parijs werd voor de mars maar heel weinig propaganda gemaakt. Datgene wat er op 29 september in Besançon stond te gebeuren, werd door de vakbeweging, zowel door de CFDT als door de bolsjewistische CGT, omgeven met een muur van stilzwijgen. De PSU organiseerde, in verband met de op handen zijnde gebeurtenis weliswaar een meeting, maar de sprekers op die bijeenkomst vertelden maar bitter weinig over de bedoeling en de opzet van het evenement. Van de toevallige omstandigheid, dat een van de vooraanstaande en bekend geworden leden van het actiecomité van LIP, de militante CFDT-

vertrouwensman Charles Piaget, lid van hun partij is, maakten zij handig gebruik om propaganda voor hun eigen snoepwinkeltje te maken. Niet de "mars naar Besançon" was het onderwerp van hun redevoeringen, nee zij spanden zich in tot een meerdere glorie van de PSU en voor datgene wat zij (niet de LIP-arbeiders) onder "zelfbeheer" verstonden.

Behalve door deze PSU, door een handjevol Maoïsten en door wat afgescheiden Trotskisten werd er aan de "mars naar Besançon" weinig of geen bekendheid gegeven. De bedoelingen van het actiecomité van de LIP-arbeiders werden niet slechts door de vakbeweging gesaboteerd, maar ook door de officiële Trotskisten. Zo organiseerde bijvoorbeeld "Lutte Ouvrière", het voornaamste Trotskistische orgaan, een vergadering over Chili op de avond van de 28ste september, dat wil zeggen op het tijdstip, waarop zij die aan deze mars wilden deelnemen zich op weg dienden te begeven.

In de fabrieken werd rond de "mars naar Besançon" een zelfde rookgordijn opgetrokken. Een vriend van ons vertelde, dat bij hem in het bedrijf door de C.G.T. van deze mars geen enkele melding werd gemaakt. De CFDT had aan haar vertrouwenslieden order gegeven, dat voor het geval de arbeiders er zélf over begonnen en blijk gaven te willen deelnemen, de zaal vast in de hand diende te worden genomen, zodat een eventuele bedrijfsdeelname geheel onder controle zou komen te staan, maar dat, indien de arbeiders niet zelf over de tocht naar LIP begonnen, ook de gedelegeerden van de bonden hun mond maar moesten houden.

Vrijdagavond 28 september verlieten wij Parijs. Het regende dat het goot en het regende nog altijd toen wij tegen elf uur 's avonds bij de enorme kampeerplaats kwamen, die vlak bij Besançon ten behoeve van de deelnemers was ingericht. De stemming was flauw. Verscheidene politieke groepen of groepjes hadden kraampjes opgezet, waaraan men hun politieke lectuur kon kopen; er waren ook kramen van de plaatselijke vakbondssecretariaten en van andere in staking zijnde bedrijven, zoals de aluminiumfabriek van Noguères in de Pyreneeën, of een hemdenfabriek en ergens kon men alle gewenste inlichtingen krijgen omtrent de protestactie van de boeren in Larzac tegen de vestiging van een militaire basis in hun streek. Er was ook een soort van podium. Een vrij sympathieke zanggroep bracht daar liederen ten gehore, waar, mede als gevolg van de weersomstandigheden, vrijwel niemand belangstelling voor had.

Het was bitter koud. Rondwandeland over het kampeerterrein stuitten we op een groepje LIP-arbeiders. Er behoorde een vrouw toe, die ons sprak over de vele moeilijkheden, waarop de organisatoren van de mars waren gestuit. De landelijke vakcentralen hadden niet ronduit verklaard, dat zij tegen de mars gekant waren, maar zij hadden wél alle verantwoordelijkheid ervoor afgewezen. De ("socialistische") burgemeester van Besançon had het comité dat de mars organiseerde van het idee willen afbrengen en hij had vervolgens iedere medewerking van de kant van de gemeente geweigerd. Voor de regionale televisie had hij die vrijdagavond een oproep tot de bevolking gedaan om "kalm" te blijven, maar hij had er daarbij op het scherm angstiger uitgezien dan men ooit geconstateerd had. Tijdens dit gesprek trad er om de haverklap een storing op in de apparatuur die de kampeerplaats van stroom voorzag. Het veld werd dan in duisternis gedompeld en de microfoons vielen uit. De LIP-arbeidster waarmee wij spraken was ervan overtuigd, dat er daarbij sabotage in het spel was.

Tegen twee uur 's nachts kropen we de tent in. Intussen arriveerden er alsnogmaar nieuwe deelnemers. Toen we tegen zeven uur 's morgens opstonden was het druilerig. Op de verkeersbrug, die naar het kampeerterrein leid-

de zagen we een lange rij van bussen en auto's zover het oog reikte. We ontdekten groepen uit Carcassonne en Montpellier in het uiterste zuiden van Frankrijk, ook groepen uit het uiterste noorden van Frankrijk, uit Engeland, België, Zwitserland, Italië en Duitsland. Sommige waren in groepsverband per bus gekomen, maar er waren ook heel wat individuele deelnemers met eigen auto of per trein. Naast onze tent kampeerden enkele lieden uit Marseille, die de hele afstand per "lelijk eendje" hadden afgelegd.

Heel de morgen regende het zonder onderbreking. Je kon gewoon niet over het terrein wandelen en gesprekken aanknopen. Iedereen was aan het schuilen in zijn tent en in zijn auto en we konden er gewoon geen hoogte van krijgen hoeveel er nu eigenlijk waren. Het was allemaal erg triest en leek niet erg geslaagd.

Om één uur 's middags zette de stoet zich in beweging. In de stromende regen moest een afstand van zes à acht kilometer worden afgelegd van het kampeerterrein dwars door het centrum van Besançon naar een plein aan de andere kant van de stad. We marcheerden in de voorste gelederen, samen met een LIP-arbeidster, die we toevallig kenden. Ze was enthousiast en opgewonden.

We keken achterom. De straten in Besançon zijn smal, bochtig en steil en we zagen hoe de stoet zich tussen twee bruggen in langs de huizen slingerde. Toen we halverwege waren konden we de eerste brug (vlak bij het kampeerterrein) zien, waarop zich nog altijd mensen in beweging zetten. We schatten het totale aantal op minstens honderdduizend. De radio-verslaggevers noemden getallen die varieerden van 40.000 tot 150.000.

Tijdens de mars vertelde de LIP-arbeidster over wat er gebeurde toen de politie in actie kwam en de fabriek ontruimde. De voertuigen van de CRS (de Franse oproerpolitie) stonden geparkeerd in de buurt van militaire barakken. Daar waren dienstplichtigen gelegerd, die met de LIP-arbeiders sympathiseerden. Die sneden de banden van de politie-auto's door en stopten suiker in de benzinetanks. Aanleiding tot die mededeling was een stenciltje dat tijdens de mars aan de deelnemers werd uitgedeeld en dat ondertekend was met "De dienstplichtige soldaten in de barakken van Besançon". Het pamflet maakte een authentieke indruk, ook al doordat er totaal geen politieke leuzen of frases in voorkwamen en het gespeend was van het maar al te zeer bekende partij-, groeps- of vakbewegingsjargon. De dienstplichtigen vertelden, dat zij met de ook in hun barakken gelegerde CRS-troepen geen woord wisselden en dat de dienstplichtigen zouden weigeren indien hun gelast mocht worden tegen de deelnemers aan de mars op te treden.

Toen we op een gegeven moment onderweg even een café'tje binnengingen om ons wat te warmen, vertelde de kroegbaas ons, dat de prefectuur, het gemeentehuis en andere openbare gebouwen in Besançon vol met politietroepen zaten. Maar er liet zich gedurende heel de mars geen politieman zien.

De LIP-arbeidster vertelde ons, dat het eerste ding dat zij maandag doen zou, was: haar lidmaatschapsboekje van de CGT verscheuren. Ze kotste gewoon van de houding van de bond. Ze vertelde hoe de CGT op het kampeerterrein een kraampje had opgezet, maar dat 's nachts weer had afgebroken omdat andere groepen, o.a. een anarchistische, hun kraampjes in de buurt hadden geplaatst. De CGT wilde niet in dergelijk gezelschap verkeren, omdat zij vreesde dat belangstellenden bij hun kraampjes geïnfecteerd zouden worden.

Tijdens de mars zagen we op verscheidene plaatsen cordons van de orde-dienst. Een zo'n cordon was er bijvoorbeeld voor de militaire barakken die

we passeerden en er was ook een cordon, dat de toegang tot een straat af-grendelde, die regelrecht naar de LIP-fabriek voerde. De meeste van die "ordebewaarders" droegen banden om de arm, waarop de letters van de C.G.T. stonden. Wij vroegen aan een LIP-arbeider of er bij die "ordebewaarders" iemand was, die bij LIP werkte. Hij bestudeerde de gezichten lang en zorgvuldig en antwoordde toen, dat er niet één collega van hem bij was. De "ordebewaarders" bleken allemaal mensen te zijn, die niet tot de LIP-arbeiders behoorden!

De LIP-arbeiders marcheerden niet in een gesloten groep. Ze bevonden zich verspreid tussen de individuele demonstranten. Maar daarnaast waren er heel wat "Gesloten" groepen. Er waren groepen van de CGT en de CFDT, echter afkomstig uit Besançon zélf. Van buiten Besançon had de vakbeweging geen enkel contingent laten aanrukken. Maoïsten schitterden, als groep althans, eveneens door afwezigheid. Er was wél een behoorlijk grote groep van de PSU en er waren anarchistische groepen. Een opvallend groot contingent - naar schatting 10.000 betogers - werd geleverd door de, officieel verboden, Trotskistische "Communistische Liga". Het was wel duidelijk, dat die groep niet uitsluitend bestond uit leden van de organisatie. Het was kenmerkend zo, dat deze Trotskisten bussen hadden gehuurd en met die bussen allerlei mensen naar Besançon hadden vervoerd, die met de "Communistische Liga" niets te maken hadden. Maar gedurende de mars hielden de Trotskistische ordebewaarders de zo verzamelde schaapjes zorgvuldig bijeen om op die manier de indruk te wekken als vormden zij een soort van machtig leger. Het lag er dik op, dat hun aan een dergelijke show meer gelegen was dan aan de strijd van de LIP-arbeiders, die ze alleen maar voor hun politieke manoeuvres zochten te gebruiken.

Wat verder heel duidelijk opviel was, dat degenen die door de bonden waren opgetrommeld veel geringer in aantal waren dan de individuen en niet georganiseerden. Afgezien van de aanwezigheid der Trotskisten, droeg de demonstratie niet het stempel van een protest-mars van "linkse" groepen.

Het plein aan de andere kant van de stad was veel te klein om alle demonstranten te bevatten. De meesten verdwenen dan ook in de omringende straten zodra het eindpunt was bereikt. Er waren enkele sprekers. Toen iemand van de C.G.T. wat zei kon hij zich nauwelijks verstaanbaar maken tengevolge van de interrupties en het boe-geroep. Zo eindigde de mars met een anti-climax.

Terug op het kampeerterrein werd het weer nog onaangener door ijzige koude. Op het podium werd weer een soort van show gegeven, maar er waren nog minder toeschouwers dan de avond tevoren. Een oude LIP-arbeider wist jeugdsentimenten te wekken door musical-liedjes van vroeger te zingen. De rest was de gebruikelijke politieke poespas en was doodvervelend. We bleven die nacht nog kamperen om de volgende morgen op te breken. Er waren toen nog maar heel weinig tenten op het veld.

De indruk die dit alles bij ons heeft achtergelaten is deze, dat de vakbonden en partijen, die van het begin tot het einde de hele "mars op Besançon" gesaboteerd hebben, omdat iets dergelijks in het geheel niet met de beproefde taktiek en hun positie strookt, toch niet hebben kunnen verhinderen, dat niettegenstaande de gestage en soms hevige regen en de ijzige kou, 100.000 mensen door deze stad trokken omdat de LIP-arbeiders en het plaatselijk comité om een dergelijke manifestatie van solidariteit vroegen. De betekenis daarvan mag op zichzelf gering zijn, dat de vakbeweging - die de mond vol heeft over "solidariteit met LIP" - de mars niet wilde, dát is

voor mij het veelzeggende, zoals ik het ook veelzeggend vind, dat hij ondanks de tegenstand van de vakbeweging nog een dergelijke omvang kreeg. Voor LIP-arbeiders die - zoals de vrouw van wie we vertelden - ogen hebben om te zien moet het duidelijk zijn van wie ze op solidariteit mogen rekenen en van wie niet ondanks al het holle gepraat, dat de indruk moet wekken van het tegendeel."

+ +
+

Behalve het bovenstaande verslag, ontvingen we van een andere deelnemer ook nog mondelinge informatie over deze mars. Hij vertelde ons, dat sommige deelnemers van de kant van politieke groepen, die de hele zaak kennelijk als een propagandastuntje voor zichzelf opvatten, uiterst onaangenaam en vijandig werden bejegend. Niets wekte blijkbaar meer de woede van dat soort lieden op, dan het feit, dat het iemand te doen was om zijn verbondenheid met de LIP-arbeiders te tonen.

+ +
+

In Brussel werd, op dezelfde dag dat er in Besançon gedemonstreerd werd, óók een demonstratie plaats, die de solidariteit met de LIP-arbeiders tot uiting moest brengen. Daar werden, zo deelde een Brusselse kameraad ons mede, andersdenkenden door Trotskisten afgeranseld. Hoe heette ook weer een van die beroemde brochures, die hun onfeilbare voorman toen hij nog leefde, in de dertiger jaren schreef? o ja, "De weg tot eenheid". Ja, ja!

-
- 1) Er zijn voorbeelden te over in de geschiedenis van belangrijke gebeurtenissen, waarvan de betekenis een héél andere was dan de betrokkenen zich voorstelden. De vrouwen die op 6 oktober 1789 de beroemde tocht naar Versaille ondernamen om de koning te onttrekken aan "verderfelijke invloeden" en het koninklijk gezin in triomf mee terugbrachten naar Parijs, meenden de koning onder bescherming van het volk te hebben geplaatst. In werkelijkheid sloegen zij de bijl aan de wortels van het koningschap. De Roerarbeiders, die in maart 1920 de sociaaldemocratische regering in Berlijn beschermen wilden toen deze door de militaire putsch van Kapp en Lütwitz werd bedreigd, vormden in werkelijkheid een nog veel groter gevaar voor die regering, doordat met hun zelfstandig optreden de burgerlijke orde wankelde, waarop die regering stoelde. De Duitse boeren die zich in de late middeleeuwen achter de banieren van de Bondsschoen en De arme Koenraad schaarden en op 2 april 1525 in opstand kwamen tegen geestelijkheid en klerikale adel, droomden ervan het godsrijk op aarde te stichten, maar waren in werkelijkheid in een voortijdig losgebarsten voorpostengevecht van de burgerlijke omwenteling gewikkeld. Enzovoorts!

=====

P R O F. D R. F. H A R T O G O V E R M A R X I S M E

"HET MARXISME blijft doorgaans dichter onder de oppervlakte dan de gangbare economie. Het is veelal minder abstract en kan daardoor meer onmiddellijk aanspreken. Maar dikwijls is dit een schijnrealisme. De economische werkelijkheid is in vele gevallen zo complex dat zij uiteengehaald moet worden in haar samenstellende bestanddelen. De Marxistische verklaring is dan dikwijls te gemakkelijk. Wij kunnen de abstractie niet altijd overslaan." Aldus prof. dr. F. Hartog op 19 september j.l. in de "Nieuwe Rotterdamse Courant". Wij hebben er met verwondering kennis van genomen; met méér verwondering - maar met evenveel geamuseerdheid - dan het geval zou zijn indien hij, juist omgekeerd, aan Marx een te grote mate van abstractie zou hebben verweten.

Abstraheren is: van het bijzondere afzien om tot het algemene te geraken. Zo is bijvoorbeeld de denneboom een bijzondere boom, die naalden heeft inplaats van bladeren en een ándere schors dan de beuk. Andere bijzonderheden kenmerken de eik, waarvan zich de linde of de populier, de esdoorn of de berk elk weer door eigen bijzonderheden onderscheiden. Maar wie van "een boom" of van "de boom" (zonder meer) spreekt, die heeft het over de abstracte boom, waarvan allerminst vaststaat of het een eik dan wel een wilg is; de boom, die in de werkelijkheid overal en tegelijkertijd toch ook weer nergens is te vinden, aangezien hij - als resultaat van de menselijke hersenarbeid - alleen als b e g r i p in ons hoofd aanwezig is.

Niet anders dan met de bijzondere, concrete boom (hetzij eik of beuk) en de abstracte boom (de boom in het algemeen) is het gesteld met de menselijke arbeid. In het concrete is zij altijd bijzondere menselijke arbeid (dat wil zeggen timmermansarbeid of metselwerk, de arbeid van een schilder of van een monteur), maar in ons hoofd (en uitsluitend daar, als resultaat van het abstraheringsproces) verschijnt zij als abstract menselijke arbeid zonder meer, als menselijke arbeid in het algemeen.

Met het verschil tussen beide houdt Marx zich bezig, dáár waar hij al terstond bij de aanvang van zijn economische analyse de categorie van de r u i l waarde scheidt van de g e b r u i k s waarde, die als gevolg van een bijzondere, dat wil zeggen concrete, menselijke bezigheid ontstaat. Waar Marx - aan wie prof. Hartog een gebrek aan diepgang verwijt, wiens verklaringen volgens deze Rotterdamse hoogleraar dikwijls "te gemakkelijk" zouden zijn - het dubbele karakter van de in de waren belichaamde arbeid onderzoekt, waarschuwt hij er voor, dat men niet de schijn voor lief moet nemen, dat de waar een gemakkelijk te begrijpen ding zou zijn. Hij laat trouwens om zo te zeggen doorlopend het vermaan horen, dat men niet bij de uiterlijke verschijningsvorm der sociale processen stil moet staan. Hij verzuimt evenmin de ontoereikendheid van oppervlakkige schijnverklaringen te brandmerken.

Marx weet heel goed, dat de economische categorieën slechts als abstracties van de concrete werkelijkheid in ons hoofd bestaan, zo goed als ook de natuurwetten slechts in ons hoofd bestaan, aangezien de natuurverschijnselen, evenals die in de maatschappij, slechts begrepen kunnen worden door uit het bijzondere het algemene af te leiden. Marx is derhalve, als ieder die wetenschappelijk werk verricht, voortdurend met abstraheren bezig. Dat in tegenstelling tot prof. Hartog, die beweert de abstractie n i e t a l t i j d te willen overslaan.

Prof. Hartog moet ons niet kwalijk nemen, indien wij uit zijn betoog de

conclusie trekken, dat hij zich dichter onder de oppervlakte van het Marxisme heeft bewogen dan men redelijkerwijze van een criticus mag verwachten. Van de oppervlakkige wijze waarop hij het Marxisme interpreteert, wemelt het in zijn stukje van de voorbeelden. Zijn bewering onder andere, dat het sterk zou zijn afgesteld op bepaalde verschijnselen, zoals de machtsvorming in het economisch proces, berust op niets anders dan pure fantasie. Gebrek daaraan is bepaald niet prof. Hartogs zwakke zijde. Als hij er over komt te spreken hoe het Marxisme naar zijn mening "eigenlijk gebaseerd is op een misverstand", dan fantaseert hij er zelfs lustig op los.

Volgens prof. Hartog "verwijt het Marxisme de gangbare economie, dat zij arbeid beschouwt als koopwaar". "Dit", schrijft hij, "is niet anders dan een verkeerd begrepen uitgangspunt van de verklaring van de loonvorming. Het beschouwen van de arbeid als een goed dat onderworpen is aan de prijsvorming dient namelijk alleen als verklaringsprincipe. Het drukt op geen enkele manier minachting voor de arbeiders uit en is een volkomen neutraal, men zou bijna zeggen onschuldig, analytisch hulpmiddel.

Waar haalt zo'n professor het vandaan, is men geneigd om uit te roepen. Zou hij er werkelijk nooit iets van gemerkt hebben, dat Marx de arbeidskracht konsekwent als een koopwaar opvat, dat hij overal in zijn beschouwingen van "de waar" arbeidskracht spreekt? Heeft prof. Hartog er nooit iets van bespeurd, dat het juist dit is wat "ethische" economen of economen van christelijke huize aan Marx verwijten?

Wat Marx aan de gangbare economie verwijt is heel iets anders dan hetgeen door prof. Hartog wordt gesteld. Hij verwijt haar, dat zij de arbeid als koopwaar opvat inplaats van de arbeidskracht. Hij verwijt haar derhalve dat zij bij haar denkproces, bij haar abstracties niet ver genoeg gegaan is en dat zij, door het verschil tussen arbeid en arbeidskracht niet scherp genoeg uit elkaar te houden - een fout die Marx in zijn beginjaren ook zelf gemaakt heeft - de fundamentele moeilijkheden waarvoor zij zich gesteld zag niet kon oplossen. Het gebazel van prof. Hartog, dat er op neerkomt dat Marx ethische bezwaren tegen de gangbare economie zou koesteren - welke ethische bezwaren dan in het kort door hem worden weerlegd of terugverwezen - heeft ons een ogenblik de indruk gegeven, dat het niet de NRC was die wij hadden opgeslagen, maar het proza van de auteur van Don Quichotte.

Laat ons tenslotte een poging ondernemen om prof. Hartog te bevrijden van de waan, die hij blijkens zijn artikel ook omtrent een aantal andere punten van het Marxisme koestert. Het Marxisme pretendeert **n i e t** de waarheid te bezitten, het verkondigt - prof. Hartog kan het desgewenst bij Marx zélf nalezen- uitdrukkelijk het tegendeel; het vormt niet de werkelijkheid naar zijn beeld (zoals de bolsjewiki dat doen) het gaat uit van de werkelijkheid en streeft naar herziening van zijn opvattingen indien de werkelijkheid daar aanleiding toe geeft; het draagt géén absoluut karakter en het beklemtoont dat feit nadrukkelijk.

Voor prof. Hartog is, blijkens zijn stukje in de NRC, een Marxisme dat zó wordt opgevat, géén Marxisme meer. Een dergelijke verklaring komt er op neer, dat prof. Hartog betwist, dat het Marxisme werkelijk marxisme is, wanneer het niet lijkt op de caricatuur die hij er zich van gemaakt heeft. Wat hij aan het Marxisme - ten onrechte, zoals wij hebben aangetoond - verwijt doet hij zelf in zijn stukje. **Hij vormt de werkelijkheid van het Marxisme naar het beeld, dat hij er van heeft, om het daarna te bestrijden.** Maar daarvoor moet je dan ook professor - nog wel in de economie - zijn.

=====

E E N B O E I E N D E D I S C U S S I E

Gedurende het weekeinde van 28 t/m 30 september heeft een aantal radensocialistische en anarchistische groepen in België een gezamenlijk congres gehouden. Het werd - gedeeltelijk - bijgewoond door een van de medewerkers aan "Daad en Gedachte", die er getuige was van tal van boeiende discussies. Die discussies sproten veelal daaruit voort, dat de diverse groepen allerminst dezelfde opvattingen hadden. Sommige waren aan de groep van "Daad en Gedachte" sterk verwant; andere daarentegen bleken op standpunten te staan, die van het onze uiterst ver verwijderd zijn. Met name kwam dit naar voren toen de positie van de vakbeweging punt van bespreking uitmaakte. Waar de schoen wrong werd wel heel duidelijk in het licht gesteld tijdens een scherp, maar overigens zeer vriendschappelijk, debat tussen een vertegenwoordiger van de Anarchistische Groep Gent en een woordvoerder van de Gentse Radensocialisten.

De Anarchistische Groep Gent had, net als de meeste groepen trouwens, ter vergemakkelijking van de gedachtenwisseling, aan het congres een reeks van stellingen voorgelegd. De tekst van enkele van die stellingen luidde als volgt:

- Het socialisme is onmogelijk zonder de volledige emancipatie van de vrouw...
- Een belangrijke rol wordt tijdens de opstand van de verdrukte klassen gespeeld door een bewuste minderheid of voorhoede, die door een voldoende inzicht in de structuur van het kapitalisme en de klassenstrijd het bewustzijn van de massa helpt verruimen en gepaste voorstellen kan doen en aanwijzingen geven voor de revolutionaire strijd.
- Het welslagen van de revolutie hangt in grote mate af van het bewustzijn en de voorbereiding van de voorhoede en van de inwerking van de revolutionaire ideeën in de massa, ook vóór het revolutionair proces.
- Na een sociaal-economische revolutie moet in het volk gestreden worden voor een socialistische moraal, wil men beletten dat de sociaal-economische revolutie geleidelijk teniet gedaan zou worden.
- Het is de taak van anarchistische groepen in de huidige Belgische situatie door revolutionaire propaganda verdrukte klassen tot een beter inzicht in de maatschappelijke structuren te brengen, vormen van zelfbeheer te bevorderen in bedrijven, acties van de verdrukten te steunen in de mate van het mogelijke, en waar het kan, in de bestaande arbeidersorganisaties, vooral in het Algemeen Belgisch Vakverbond, machtsposities te veroveren.

Bij deze - en dergelijke - stellingen werd een reeks van kritische kanttekeningen geplaatst. Een kameraad uit Leuven vroeg - onder krachtig applaus van de meesten der bijna honderd aanwezigen - aan de Gentse anarchisten of zij hun stelling over het socialisme en de emancipatie van de vrouw niet beter konden ómkeren. Het was volgens deze spreker niet zó, dat het socialisme onmogelijk is zonder de emancipatie van de vrouw, doch veel eerder aldus, dat de emancipatie van de vrouw onmogelijk is zonder het socia-

lisme.

Een woordvoerder van de Gentse Radengroep nam krachtig de overige, zojuist geciteerde stellingen onder vuur. Hij betoogde, dat de Anarchistische Groep Gent onmiskenbaar op "voorhoede-standpunt" stond en dus - zo zei hij - niet op het standpunt, dat de bevrijding van de arbeiders slechts het werk kan zijn van de arbeiders zelf. Hij betwistte al evenzeer, dat "voldoende inzicht" of een "ruimer bewustzijn" een voorwaarde tot de strijd zou vormen. Zo mogelijk nóg feller keerde hij zich tegen de gedachte, dat de een of andere groep "aanwijzingen voor de revolutionaire strijd" zou moeten geven. Dat, zo sprak hij, is nu net precies wat de Trotskisten en de Maoïsten doen. Het verweer van de anarchisten, dat zij met "voorhoede" allerm minst een voorhoede bedoelden, die zichzelf als zodanig proclameert, bevredigde hem allerm minst en vooral daarom niet, omdat de voorhoede, die de anarchisten kennelijk op het oog hadden, dan toch - hoe ook opgevat - in ieder geval, volgens de rest van de betreffende stelling, "aanwijzingen zouden hebben te geven".

Wat de strijd om de "socialistische moraal" betreft, de vertegenwoordiger van de Gentse Radensocialisten noemde het een geheel foutief denkbeeld, dat de moraal iets zou wezen, dat ná de revolutie aan de orde kwam. Hij verdedigde de zienswijze, dat de moraal van de mensen, in het bijzonder die van de arbeiders, in en door de strijd veranderde. Het perspectief van een strijd om de moraal ná de revolutie, achtte hij zoiets als "het geloof in een culturele revolutie naar analogie van de zogenaamde culturele revolutie in China."

Maar zoals gezegd, het langste en het felste werd er gediscussieerd over de opvatting van de Gentse Anarchistische Groep, dat er "machtspolitie" binnen het Belgische Vakverbond zouden moeten worden veroverd. De Gentse Radensocialist vroeg sarcastisch aan de anarchistische deelnemers aan het congres, wat voor machtspolitie dat dan wel waren en in hoeverre de anarchisten het Belgisch Vakverbond als een arbeidersorganisatie wilden beschouwen. Uitvoerig zette hij uiteen, dat het allerm minst ging om de verovering van dergelijke "machtspolitie" binnen aan de arbeidersklasse vijandige organisaties, maar dat het hierom ging, dat in de huidige klassenstrijd overal kan worden vastgesteld, hoe niet deze of gene groep, maar de arbeiders zélf tegenover die machtspolitie van vakbeweging en kapitaal spontane pogingen in het werk stellen om eigen machtspolitie op te bouwen.

Zowel in de voltallige vergaderingen van het congres als tijdens gesprekken tussen kleine groepen onderling gedurende de pauzes, stelden sommige kameraden vast, dat - merkwaardigerwijze, zeiden sommigen; allerm minst toevallig, zeiden anderen - juist door de anarchisten de meest autoritaire positie werd ingenomen.

In aansluiting op de discussie over de "verovering van machtspolitie binnen de vakbeweging" kwam ook de vraag naar het w e z e n van de vakbeweging aan de orde. De meerderheid van het congres bleek de zienswijze te huldigen, dat de vakbeweging volledig in de burgerlijke maatschappij is ingekapseld. Over de vraag hoe dat te verklaren viel werd nog wel zeer uiteenlopend gedacht. Een aantal deelnemers aan het congres betoogde, dat de verklaring moest worden gezocht in de f u n c t i e van de vakbeweging in het kapitalistisch productieproces, de functie namelijk van verkoper van de menselijke arbeidskracht te zijn. Dat betekende dan tevens, dat de vakbeweging van de aanvang af een onderdeel van de burgerlijke maatschappij had gevormd. Maar daar wilde nog lang niet iedereen aan. Weliswaar werd de ge-

dachte, dat het mogelijk zou zijn de vakbeweging onder druk van de leden radicaal te hervormen, praktisch door iedereen afgewezen, maar illusies over de vakbeweging die door de voordeur werden weggewerkt, kwamen af en toe bij een enkeling toch weer door de achterdeur naar binnen.

Nauw met dit alles samen hing de - eveneens op het congres behandelde - kwestie, hoe of er wel moest worden gedacht over het in België ná een bepaalde staking (die bij Vieille Montagne in Balen-Wezel) gevormde Groot Arbeiders Komitee. Binnen dat Groot Arbeiders Komitee namelijk heersen duidelijk aanwijsbaar illusies over de vakbeweging. Wat zal, zo werd er geïnformeerd, dat voor gevolgen hebben voor het Groot Arbeiders Komitee zélf?

De antwoorden op die vraag liepen sterk uiteen. Sommige kameraden zeiden: "Binnen het Groot Arbeiders Komitee is alles nog in beweging. Het aantal wilde stakingen in België neemt voortdurend toe en dat feit zal er ongetwijfeld toe bijdragen, dat het Groot Arbeiders Komitee zich hoe langer hoe meer tegenover de vakbeweging opstelt, aangezien, als het Groot Arbeiders Komitee nauw met de massa's verbonden blijft, de vakbeweging zich ook hoe langer hoe meer en telkens weer tegen het Groot Arbeiders Komitee zal keren."

Anderen toonden zich veel minder optimistisch. "Het Groot Arbeiders Komitee", zo zeiden ze, "presenteert zich nu als een nieuwe vorm van organisatie, maar het doet dat zonder in het minst zich van vakbondsillusies te hebben bevrijdt. Waar de dingen zo liggen, dringt zich onwillekeurig de vergelijking op met het O.V.B. in Nederland, dat zich ook tot een vakbeweging heeft ontwikkeld."

Het bleek een discussie te zijn, waar de Belgische vrienden nog lang niet mee klaar zijn, naar ons oordeel.

=====

T R A M M E L A N T B I J F O R D .

(Directe informatie van Britse Ford-arbeiders)

Bij de Britse Ford-fabriek in Dagenham is kort geleden sprake geweest van een spontaan verzet tegen het directiebeleid. Het kwam tot uitbarsting nadat er in de voorafgaande maanden, eigenlijk sedert het begin van het jaar, regelmatig ontslagen waren gevallen en hand in hand daarmee de snelheid van de lopende band was opgevoerd. De Ford-arbeiders waren het langzamerhand goed zat. Toen op 29 augustus de bedrijfsleiding een aantal carosseriewerkers op non-actief stelde en zonder enige uitbetaling naar huis stuurde, bleek daarmee de lont in het kruitvat te zijn gestoken.

Enkele arbeiders gingen inderdaad geslagen naar huis. Honderden anderen echter marcheerden naar het kantoor en belegerden daar de staf, terwijl een delegatie onder aanvoering van een shopsteward naar binnen ging om ten behoeve van de betrokkenen volledige uitbetaling te eisen. Na een korte discussie verklaarde afdelingsdirecteur Paul Sissons, dat hij "er genoeg van had en wegging". "Als u wegloopt", zei daarop de shopsteward, "zal ik u door de arbeiders laten terugbrengen." Sissons haalde daarop bakzeil en zegde uitbetaling toe. In aansluiting op dit gebeuren staken de Ford-arbei-

ders in de diverse afdelingen de hoofden bij elkaar. Ze besloten, dat zij in het vervolg niet meer zouden accepteren, dat collega's zonder betaling op non-actief zouden worden gesteld.

Op dit incident volgden weldra andere gebeurtenissen. Op 15 september werd Winston Williams, een lasser in de carrosserie-afdeling, ontslagen omdat hij Fred Fuller, een als treiteraar bekend staande voorman, zou hebben bedreigd. Dat gebeurde nadat Williams een tijd lang door Fuller was gepest en opgejaagd. Fuller bijvoorbeeld ging Williams zelfs achterna als hij naar het toilet ging. Enkele weken voor het ontslag van Williams was het zo, dat de ploeg waarin hij werkte gezamenlijk 480 handelingen moest verrichten. Fuller verhoogde dat aantal tot 620 en probeerde vervolgens de mannen zó op te jagen, dat een aantal van 714 zou worden bereikt.

Williams was helemaal geen strijdbare figuur. Hij had elf jaar achtereen bij Ford gewerkt en hij stond bekend als een uitslover. Hij was dwaas genoeg geweest zich af te jakkeren om datgene te doen, wat het bedrijf van hem verlangde en hij was daar zelf aan kapot gegaan. Zijn lot was min of meer een afschrikwekkend voorbeeld voor iedereen.

Het ontslag van Williams leidde tot een reactie, waardoor de bedrijfsleiding volledig werd verrast. Voor dat Williams werd ontslagen waren er al dozijnen anderen op soortgelijke manier op straat geschopt. Maar ditmaal was voor de arbeiders kennelijk de maat vol. Ofschoon niet iedereen reageerde, was het toch een behoorlijk aantal. In de afdeling waar hij werkte legden zoveel man het werk neer, dat de produktie tot stilstand kwam.

Op dinsdag 18 september kondigde de directie aan, dat de lopende-bandwerkers in de carrosserie-afdeling en in nog een werkplaats gedurende twee dagen op non-actief zouden worden gesteld. In beide afdelingen staken de arbeiders de koppen bij elkaar. In twee massa-vergaderingen werd hetzelfde besluit genomen: de op non-actief gestelde arbeiders zouden op het werk verschijnen en doen alsof er geen non-actief gegeven was.

De volgende dag heerste er in beide afdelingen een grote chaos. Honderden op non-actief gestelde arbeiders kwamen zich melden en toen hun niets te doen werd gegeven, brachten ze anderen, die wel aan het werk waren gezet, er toe om er mee op te houden en dat soms op vrij potige manier. De bedrijfsleiding trok zich terug in het administratiegebouw. Toen ze weigerde naar buiten te komen gooiden de arbeiders de ruiten in. Twee shopstewards, die de mannen poogden te overreden werden gemolesteerd. Er heerste bij Ford al geruime tijd verontwaardiging over de slappe houding van de, altijd maar de baas schoonpratende shopstewards. De woede ontladde zich bij deze gelegenheid.

Terwijl zich dit bij de carrosserie-afdeling afspeelde, geschiedde er in de spuiterij en de assemblage-afdeling nog heel wat anders. Meer dan 2000 op non-actief gestelde arbeiders waren in de montagehal verschenen en zij bleven veel langer in de fabriek dan hun maats van de carrosserie-afdeling. Uit protest werd belangrijke schade aangericht aan auto's en aan gereedschappen.

Aanvankelijk ontsnapte de actie geheel en al aan de controle van de shopstewards. In de eerste massa-vergadering werden de shopstewards Macrae en Harroway uitgejouwd. Maar in een latere massa-vergadering, toen de eerste woede wat bedaard was, slaagden de shopstewards er in hun voorstel te doen aannemen, dat de montagehal niet langer zou worden bezet, dat er buiten het bedrijf gepost zou worden en dat de arbeiders de volgende dag niet in de fabriek zouden verschijnen. Inplaats daarvan zou er een afvaardiging

van de arbeiders een demonstratie houden bij het gebouw, waar de vakbonds-bureaucraten onderhandelden met de werkgevers. Dat alles betekende natuurlijk, dat de shopstewards en de vakbeweging weer alles in een vaste greep hadden gekregen.

Overigens duurde niettemin de onrust voort tot op 30 september. Al die tijd werd er dan hier, dan daar korte tijd gestaakt en herhaaldelijk werden, bij wijze van repressaille van de kant van de directie, arbeiders op non-actief gesteld. De produktie werd door dat alles volkomen lam gelegd. Het effect van dat alles deed zich zelfs gevoelen in de Ford-fabrieken op het Europese vasteland. Dat ging net zo lang door tot op de 30e de ponsafdeling uit sympathie met Williams de arbeid neerlegde. De zaak werd opgelost met een compromis. Williams werd weer in dienst genomen en overgeplaatst naar een andere afdeling, in afwachting van een "onafhankelijk" onderzoek naar het voorgevallene. Van dat moment af behoorde de actie geheel tot het verleden. Niettemin was het gebeurde er een duidelijk bewijs voor, dat de Ford-arbeiders niet van plan waren alles zo maar te pikken en dat zij niet aarzelden spontaan stappente ondernemen zonder orders van de shopstewards af te wachten en als zij het nodig achten zelfs regelrecht tegen de orders der shopstewards in.

ONRUST IN HALEWOOD.

Aan het tweede Britse Ford-bedrijf, dat in Halewood gevestigd is, ging de onrust niet voorbij. Dat maakte, dat de personeelsafdeling op het idee kwam een vergadering met de arbeiders uit te schrijven. Die personeelsafdeling werd al geruime tijd verontrust door zogenaamde "gevallen van sabotage en aflevering van wagens met gebreken". Met grote zorg constateerde de bedrijfsleiding, dat er bij de eindcontrole een toenemend aantal auto's moesten worden afgekeurd. De personeelschefs zochten naar een oplossing, hetgeen er in feite op neer kwam, dat zij de wrevel van de arbeiders over de werksituatie in slaap wilden trachten te wiegen met meer thee, meer cakes en meer sandwiches.

De shopstewards spraken over de voorgenomen vergadering met de arbeiders, maar de shopstewards schenen niet duidelijk te beseffen, dat die hele op handen zijnde vergadering niets anders was dan een smerige maar erg slimme poging om de arbeiders te manipuleren. Heel veel arbeiders echter hadden dat uitstekend door. Zij stelden zich op het standpunt, dat die vergadering maar het beste geboycot kon worden en zij gooiden daarmee de knuppel in het hoenderhok. Want de twijfelaars en de naievelingen onder hun collega's hadden er een heel andere kijk op en wilden het voorstel van de personeelsafdeling "op een verstandiger manier benaderen". "Laant ons", zo argumenteerden ze, "redelijk zijn. Laat ons eens kijken of we de staf niet bepaalde concessies kunnen afdwingen." Na een felle discussie werd er met hand-opsteken gestemd. De strijdbare voorstanders van boycot bleven in de minderheid, al was dan de meerderheid maar krap. Er waren ook arbeiders, die niet wisten welke houding nu eigenlijk de beste was. Hun armen werden omhoog getild door de zogenaamde "redelijken".

Maar de stemming veranderde nadat enkele Ford-arbeiders van Halewood in contact waren geweest met collega's uit Dagenham en gehoord hadden wat of er daar wel allemaal aan de hand was. "Vertel ze", zei een Ford-werker van Dagenham, "dat er hier duizenden op non-actief zijn gesteld en dat iets dergelijks ook jullie voorland is en vertel ze ook, dat bij Chrysler al precies dezelfde bedrijfspolitiek wordt gevoerd. In een dergelijke situatie moe-

ten jullie niet ingaan op dergelijke pogingen van de leiding om jullie in te kapselen. Dat is hoogstens iets voor shop-stewards." Gevolg: niemand was meer bereid om in het zo kunstig opgezette valletje te trappen. De personeelsafdeling moest de vergadering weer afgelasten. En nog altijd worden er heel wat Ford-Escorts bij de eindcontrole afgekeurd.

=====

E E N K W E S T I E V A N B E K I J K E N

Voor ons ligt het zopas verschenen boek "Een kwestie van principes" 1). Het handelt over de acties van de Industriebonden in de maanden februari, maart en april 1973. De schrijver ervan is Bert Breij, voorlichtingsfunctionaris van de Industriebond NKV en eindredacteur van het 14-daags orgaan de "Industrie Revu". Daarvóór was hij bestuurder van de katholieke metaalbewerdersbond St. Eloy, die in de Industriebond NKV is opgegaan. De uitgever deelt op de achterflap mee, dat "Bert Breij zeker tot de meest geciteerde voorlichters van de vakbeweging behoort". Diezelfde uitgever vertelt óók, dat Breij "een reeks van jaren voorlichting heeft gedaan aan werkgeverskant". We zullen dat laatste verder laten rusten, omdat we de inhoud van het boek op z i c h z e l f willen beoordelen. Maar het feit blijft natuurlijk even pikant als karakteristiek. Karakteristiek voor de vakbeweging dan. Voor haar functionarissen is het vakbondswerk kennelijk géén kwestie van principe. Die kunnen vandaag zó, maar morgen evengoed ook anders en dat dan in tegenstelling tot de arbeiders, die zij pretenderen te vertegenwoordigen.

Wat het boek betreft dat wij hier bespreken, het principe waarvan in de titel sprake is, is het principe van de inkomensverdeling, beter misschien: de inkomensherverdeling; een principe derhalve, dat de vakbeweging nooit tevoren huldigde, in elk geval noch vóór de 2e wereldoorlog, noch in de 27 jaar daarna ooit zwaar heeft laten wegen. De voor de hand liggende en belangwekkende vraag, waaróm het ditmaal "om centen inplaats van om procenten" ging wordt door Breij niet aangeroerd. Waar het hem om ging, was een beeld op te hangen van de stakingsdagen. Waar het óns hier om gaat is de vraag, welke waarde aan dat beleid moet worden toegekend.

Het boek van Breij is ook besproken in "De Volkskrant" (van zaterdag 13 oktober) door Harry Lockefeer. Diens oordeel is genuanceerd. Enerzijds verklaart hij, dat Breij - die feiten en vraaggesprekken met de voornaamste betrokkenen, zowel aan vakbonds- als aan werkgeverszijde, weergeeft - "een interessant overzicht" heeft geboden. Anderzijds koestert Lockefeer het ernstige bezwaar, dat Breij toch allerm minst "een documentair verslag" heeft geschreven. Daarvoor, oordeelt Lockefeer, is zijn taalgebruik te opgesmukt, niet nuchter genoeg, is zijn stijl die van stakingspamfletten veeleer dan die van een documentaire: "Breij schrijft nogal heroïsch; hij verslaat 'de fascinerende strijd', is bovendien te weinig analytisch."

Ons oordeel stemt in tal van opzichten met dat van Lockefeer overeen, maar de gronden waarop het berust verschillen - zo geloven wij - nogal ingrijpend van de zijne. Lockefeer schijnt - als wij het goed zien - van mening te wezen, dat een wat heroïsche stijl, zoals Breij die inderdaad hanteert, niet past bij een documentair overzicht. Wij houden dat voor een zienswijze,

waarover nog wel valt te discussiëren. Dat wij ons inderdaad óók aan de heroïsche schrijftrant van Breij gestoten hebben heeft dan ook een gans andere reden. Ons bezwaar is dit, dat Breij iets op heroïsche wijze schildert, dat in het geheel niet heroïsch is! Vindt Lockefeer het in strijd met de normen van "de documentaire journalistiek" om van "de fascinerende strijd" te spreken, wij zijn van oordeel, dat er van een fascinerende strijd geen sprake was en dat het op zijn hoogst alleen maar "fascinerend" was om - ook uit het boek van Breij - te zien hoe de bonden een rookgordijn wisten op te trekken, waar achter zij, allerm minst heroïsch, samen met het ondernemersdom hun terugtocht voorbereidden.

Er is nog een ander verschil tussen Lockefeer en ons, en méér dan één zelfs. Bert Breij én de Volkskrant-redacteur zijn beide van mening, dat het bij de acties van de drie Industriebonden in het begin van dit jaar om een type staking van een nieuw karakter ging. Lockefeer schrijft, naar aanleiding van het boek, dat "herlezing van de geschiedenis het nieuwe karakter van dit type staking weer in beeld brengt". Wij hebben noch op het moment dat de acties aan de gang waren, noch bij lezing en herlezing van Breij's verslag van dat zogenaamde nieuwe karakter ook maar iets kunnen bespeuren. Integendeel, juist omdat Breij dat in het geheel niet probeert te zeggen en er - bij gebrek aan analyse, zoals Lockefeer terecht constateert - volkomen aan voorbijziet, wordt het uit zijn geschrift duidelijker dan ooit, dat we in het onderhavige geval met een klassieke vakbondsstaking hebben te doen. Wat er tussen februari en april gebeurt is dit, dat de bonden de touwtjes strak in handen pogen te houden, de strijdlust van de arbeiders trachten te beperken, vanuit een centraal punt commando's geven, die de achterban maar heeft op te volgen, zonder dat er met hem ook maar enige ruggespraak wordt gehouden. De actie verloopt volgens het gebruikelijke patroon van: de bestuurders beschikken, de arbeiders moeten slikken. Het is Harry Lockefeer niet ontgaan; hij spreekt van "een staking die wordt geregisseerd". Dat is nu juist waar het op aan komt. Niet de doelstellingen of de eisen onderscheiden de ene staking wezenlijk van de andere, maar het kardinale punt of er al dan niet sprake is van een "regie".

Het boek van Bert Breij heeft behalve een titel, ook een ondertitel, die "Getuigschrift voor stakers" luidt. Op grond van hetgeen we zojuist hebben opgemerkt houden we die ondertitel voor misleidend. Want niettegenstaande Breij hier en daar, verscheidene keren zelfs, ook "gewone arbeiders" laat spreken, ja niettegenstaande zijn nadrukkelijke verzekering, dat zij het zijn, die de actie hebben gedragen en dat zij het zijn, die zich in de frontlinies van de strijd hebben gewaagd, o p d e k e p e r beschouwd gaat zijn boek n i e t over hen. Zijn geschrift handelt, hoewel herhaaldelijk de schijn van het tegendeel gewekt wordt, over het optreden van de bonden. Maar kan men hem het wekken van een verkeerde schijn verwijten, dat de bonden en hun bestuurders bij hem de hoofdrol spelen kan hem niet kwalijk worden genomen. Het zou moeilijk anders hebben gekund juist vanwege het feit, dat het over een vakbondsstaking gaat.

Lockefeer - we zeiden het reeds - heeft op het boek van Breij niet alleen kritiek, hij heeft er ook waardering voor. Die berust, naar hij te kennen geeft, dáárop, dat men er tal van "pikante uitspraken" in tegenkomt. Ook dit oordeel van Lockefeer onderschrijven we geheel en al, maar we moeten daarbij dan wél opmerken, dat wij door geheel ándere uitspraken worden getroffen dan hij. Als Lockefeer aan het citeren slaat en enkele voorbeelden geeft van naar zijn mening interessante uitspraken, dan komt hij aandra-

gen met een karakteristiek, die werkgeversvertegenwoordiger Prins van de FME van Arie Groenevelt heeft gegeven of met een verklaring van NKV-bestuurder Brussel, dat "de Nederlandse industriële werknemer... een heel belangrijke beweging heeft veroorzaakt."

Als men ons óók een paar citaten toestaat, dan graag de volgende:

GROENEVELT: "Het middel staking moet je met bedachtzaamheid hanteren. Iedere actie maakt meer los dan de tegenstander en misschien ook de vakbeweging lief is" (blz. 11).

HENK NEUMAN (onderhandelaar van de beambtenunie over een voorstel van de Industriebonden): "We wilden wel ja zeggen op voorwaarde, dat het niet van ons zou komen, maar van de werkgevers. Die wilden dat niet" (blz. 33).

Ondernemersvoorzitter BAKKENIST: "Er zijn er een paar in de vakbeweging die zo nodig met een stok aan tafel moeten zitten. Ze dreigen alleen, maar zullen wel niet slaan..." (blz. 35).

NVV-districtsbestuurder TUINENBURG: "Wat weet je als eenvoudig vakbondsbestuurder van windverhitters, cokesladingen, blokvormen, convector?"

NKV-districtsbestuurder KRIJGSMAN: "Ik vond de mensen te nerveus om hele debatten te beginnen. Je vermeed een ingaan op het conflict" (Blz. 57).

Werkgever PRINS: "De bonden moeten in Nederland niet verdwijnen, omdat we niet zonder ze kunnen" (blz. 107).

Reactie in het actiecentrum DRIEBERGEN, als de arbeiders van De Schelde in Vlissingen het niet eens blijken met de centrale richtlijnen: "Dan moeten we er de staking maar gaan beëindigen..." (blz. 119).

Wat het boek van Breij inderdaad boeiend en interessant maakt is niet slechts dit soort uitspraken - waaruit soms ook en dan ongewild natuurlijk, de diepe tegenstelling tussen de arbeiders en de vakbeweging blijkt - maar ook de schildering van de gang van zaken. Men verneemt over de geheime ruggespraak tussen Adri de Boon, de 2e voorzitter van het NVV, en een werkgeversvertegenwoordiger, over de bekende affaire van het Paasbestand, dat de bonden wilden, maar dat zogenaamd door De Pous werd voorgesteld, enz. enz. En ondanks dat - op zichzelf reden genoeg overigens om het aan te bevelen - is het toch geen échte historie. Er worden wel heel wat cijfers over de inkomensverdelingen, over prijscompenseringen en dat soort zaken in gepresenteerd, maar échte achtergronden en verklaringen ontbreken. Geen woord bijvoorbeeld over positie en functie van de vakbeweging in de kapitalistische maatschappij (die Prins blijkbaar zéér goed door heeft), geen woord ook over de druk van onderop, waarvan duidelijk voor het uitbreken van de actie sprake is geweest. De historie zoals Breij haar vertelt munt bovendien - afgezien van de achtergronden - uit door onvolledigheid. Er zijn naar onze smaak ook veel te veel feiten onvermeld gebleven.

Ergens in het boek is sprake van NVV-actievoorbereider Ad Dekker, die het op zich neemt Hoogovenarbeiders van een bepaalde, niet in het schema van de bonden passende afdeling van hun stakingsvoornemens af te brengen. Het is een uiterst karakteristieke episode, die daar wordt beschreven. Op een andere plaats vermeldt Breij de woorden van de Hoogoven-arbeider Willem v.d. Berg, die verkondigd: "Dit was het begin." Het begin waarvan?, vraagt zich de kritische lezer af. Breij stelt zich in zijn voorwoord min of meer dezelfde vraag. Hij oppert daar de mogelijkheid, dat met deze vakbondsstakin-

gen de eerste vlag "van een nieuwe maatschappij" zou zijn gehesen. De verdienste van zijn relaas is dit, dat het ondubbelzinnig aantoonde, dat dit bepaald niet het geval is geweest.

1) Uitgave: H. Meulenhof, Baarn, 155 blz. Prijs f 9,90.

=====

D E A U T O W E R K E R S H I E R , D E U . A . W . D A A R

Het Amerikaanse blad "News and Letters" bericht, dat de arbeiders van de Chrysler-fabrieken in de Verenigde Staten hun vakbond, de United Automobile Workers (UAW) gedwongen hebben in hun bedrijf een staking uit te roepen vanwege de gestage opvoering van het tempo van de lopende band en vanwege de ondraaglijke arbeidsverhoudingen. Het blad voegt er aan toe, dat tal van Chrysler-arbeiders stomverbaasd waren, dat de UAW-leiders inderdaad voor de druk van onderop geweken zijn.

Het blad vervolgt: "De bureaucratie van de UAW staat bij de arbeiders bijzonder slecht aangeschreven en niet voor niets. Het is de normale gang van zaken, dat zij met de arbeiders een spelletje speelt, net doet alsof zij aan hun verlangens tegemoet komt, om dan op het allerlaatste nippertje met de bedrijfsleiding een compromis te sluiten. Sommige arbeiders in de auto-industrie beweren, dat in het onderhavige geval de UAW-bonzen van te voren met de directie overeengekomen zijn, dat er slechts een heel korte staking zou zijn - om stoom te laten afblazen en om de bond de gelegenheid te geven zijn gezicht te redden - aangezien enige tijd geleden al uitlekte, dat de vakbond en Chrysler over een c.a.o. tot overeenstemming waren gekomen.

"In heel de geschiedenis van de UAW", we citeren nog altijd "News and Letters", "is het nog nooit anders geweest dan zo, dat een staking, in wat voor autofabriek dan ook, pas tot stand kon komen, nadat er eerst felle strijd van de arbeiders tegen de bond geleverd was." De bewuste krant heeft het dan verder over "een kloof tussen autowerkers en de U.A.W., een kloof, die voortdurend groter wordt." Wij zijn er, de praktijken van de UAW kennende, van overtuigd dat dit zo is. Dat het er, zoals de bewuste krant beweert, op uit zal draaien, dat er een nieuwe vakbond in de Amerikaanse auto-industrie gevormd wordt, houden wij niet voor onmogelijk. Dat daarmee dan de bewuste kloof verdwijnen zou, houden wij voor een illusie.

=====

=====

HET IS HEEL GEMAKKELIJK om over socialisme te praten. Maar dan moeten we wel weten wat we onder socialisme verstaan. Ons niet op het pad der illusies begeven. Wij hebben dat ook niet gedaan in onze brochure

MAAR HOE DAN? Enige gedachten over een socialistische samenleving.

In die brochure hebben we geprobeerd helder en duidelijk uiteen te zetten hoe een socialistische samenleving georganiseerd kan worden, zo, dat de uitbuiting is uitgesloten. Deze brochure kost f 2.-, franco per post.